

STUDENTEN WEEKBLAD

13^e Jaargang.

No. 18.

HOOFDREDACTEUR: J. E. A. DE VOGEL.

REDACTEUREN: C. TELLEGEN, NOTODININGRAT, A. DE JONGH,
W. F. A. ROËLL, E. HIJMANS, G. B. VAN DE WERFHORST.

VAST MEDEWERKER IN ZAKE STUDIEBELANGEN: J. C. M. WIJSMAN.

Zaterdag

11 Febr. '11.

Dit blad verschijnt Donderdags, behalve in de vacantiën. De abonnementsprijs is /3,50, bij vooruitbetaling /3,— per jaar. De jaargang loopt van 1 October tot 30 September.
De prijs der advertentiën is 40 cents per regel.

J. W. W. W. W. W.
UITGEVER - DELFT

Inzendingen te bezorgen vóór Dinsdagmiddag 4 uur aan het Redactie-adres: Vlamingstraat 34; daarna en slechts dan, wanneer toch opname in het eerstvolgend nummer gewenscht is, aan dat van den hoofdredacteur: v. Leeuwenhoeksingel 17.

Tot de Redactie toetreden:

G. B. VAN DE WERFHORST.

MEDEDEELING.

Wegens overvloed van „Wetenschap en Wijsheid” (hml) moet de Redactie haar verdere onthullingen omtrent het leven en lijden van den heer „Everaard Rozenstengel” uitstellen tot de volgende week.

Inhoud.

Delftsch Studenten-Corps.

Rede, gehouden door den heer H. G. Nolen, bij zijne installatie als Pres. van den Senaat van het D. S. C.
Antwoord aan den heer F. W. Lutter.

Delftsche Studenten-Bond.

Delftsche Studenten Debatingclub „Logika”, door Marius C. K.

Wetenschap en wijsheid.

Vervolg op den „Open Brief”, door E. Hijmans Jr.
Christendom en Sociaal-Democratie, door C. Duyzings.
Antwoord aan den heer Duyzings, door E. Hijmans Jr.
Eenige opmerkingen naar aanleiding van den Open Brief van den heer E. Hijmans aan Dr. Cramer, door C. H. Schwagermann.
Antwoord aan den heer C. H. Schwagermann, door E. Hijmans Jr.
Het Historisch Materialisme, II. (Verslag).

Gedachten en gedichten.

Een oud verhaal, door v. d. W.
Hoogste vrijheid, door C. H. S.
De Vogel, door vriend Pelikaan.

Tooneel.

De Salonluitenant, door R.

Technische Hoogeschool.

Ingekomen boeken.

Berichten en mededeelingen.

Correspondentie.

Agenda.

Delftsch Studenten-Corps.

TOESPRAAK

GEHOUDEN DOOR DEN

President van het Delftsch Studentencorps

den Heer H. G. NOLEN,

BIJ GELEGENHEID VAN ZIJNE INSTALLATIE

op Vrijdag 10 Februari 1911.

Mijne Heeren Senatoren, Honorair-senatoren, Leden van het Delftsch Studentencorps.

Bij den aanvang van het nieuwe Senaatsjaar, waarin het aan ons, pasgekozen Senatoren, is opgedragen, als hoogste college ons Corps te besturen en te vertegenwoordigen, wil ik tot U allen mij richten; want sterk en veilig zal ons Corps slechts dan zijn, wanneer het rust op Uw aller schouderen.

Wanneer wij dan beschouwen de taak die voór ons ligt, dan willen wij ook zien, hoe anderen diezelfde taak vervuld hebben. Gij, die op den eersten Februari tot eereleden van den Senaat zijt benoemd, Gij hebt gearbeid voor ons Corps met al Uw krachten. Wij hebben steeds bewonderd den onbepierden ijver, dien Gij betoond hebt, Gij hebt U geheel gegeven aan Uw taak en het zal U een gevoel van voldoening kunnen zijn, te weten, dat Gij steeds naar beste krachten Uw werkzaamheden hebt vervuld. Ik betreur het voor U, dat het U niet gegeven is geweest, dát tot stand te brengen, wat U het meest belangrijk voorkwam. Het Corps wilde anders, en Gij meendet toen niet langer dat Corps te mogen vertegenwoordigen. Wij moeten de overwegingen, die U tot dit besluit leidden, eerbiedigen, en zijn U wederom dankbaar, dat Gij ook na dit besluit bereid zijt geweest Uw tijd te geven voor het afdoen der loopende zaken. Toch kunt Gij met voldoening terugzien op datgene, wat Gij wél tot stand wist te brengen, en vooral Uw thesaurier zal zeker steeds de aangename gedachte kunnen hebben, dat hij veel van wat hij voor de Corpsfinanciën wenschelijk achtte heeft kunnen volbrengen. In het bijzonder kunt Gij het U tot een eer rekenen, dat de afgelopen groentijd zonder belangrijke onaangename gebeurtenissen voorbij ging, waartoe Gij zeker zeer veel hebt bijgedragen. Van harte verheugen wij ons er over, dat het Corps in U vijf Honorair-Senatoren rijker is geworden, wier woorden steeds met belangstelling zullen worden aangehoord, wier raad wij zeker dikwijls hopen te vragen.

Het is in de moeilijke tijden, die volgden op het aftreden van den Senaat 1910, aan het Corps gebleken, dat het in de Honorair-Senatoren een schare trouwe wachters voor zijn belangen bezit. Zij hebben niet gearzeld het Corps bij de uitvoeringen van eenige vereenigingen te vertegenwoordigen; zij hebben tenslotte zich groote moeite gegeven om een nieuwen Senaat samen te stellen, toen de Heeren Wijsman, van Aalst en Vrins besloten hun ambt neer te leggen. Wij danken het dan ook voor een groot deel aan hunne bemoeiingen, dat thans eindelijk een volledige Senaat in Uw midden tegenwoordig is. De nieuwe Senaat zal het steeds een groot voorrecht achten, wanneer hij vele dezer eereleden op zijn vergaderingen zal mogen begroeten.

Mede-Senatoren.

Steeds hebben wij in zeer vriendschappelijke verhouding tot elkaar gestaan en voorzeker zullen wij dan ook op de aangenaamste wijze samenwerken; als één geheel zullen wij ons gevoelen wanneer wij tezamen ons Corps vertegenwoordigen. Het verschil in onze opvattingen zal naar ik meen nooit zoo groot zijn, dat het een beletsel zijn kan bij het voeren van ons gemeenschappelijk beleid.

Wijsman, gij zult als secretaris voor mij een groote steun kunnen zijn. Ik weet, dat niets U te veel zal zijn waar het de belangen van ons Corps betreft, dat ge het als een plicht rekent alle krachten aan dat Corps te geven, nu het daar om heeft gevraagd.

Op uw jonge schouders Van Kretschmar is het moeilijke ambt van thesaurier gelegd. Moge het u gegeven zijn het waardig te vervullen. Ik heb je leeren kennen als een openhartig mensch, gekomen uit een gezond milieu van ons Corps en ik verwacht dat ge zult medewerken ons Corps op krachtige wijze te besturen, om eerlijk en fier zijn onbesmetten naam hoog te houden.

Ik behoeft het niet te zeggen Kouwer, hoeveel genoegen het me doet met hém in één Senaat te zitten, met wien ik mijn studententijd heb doorleefd, dat ik met u samen

het Corps zal vertegenwoordigen, dat ons als clubgenooten heeft bijeen gebracht.

Gij Tollenaar, die de meest bescheiden plaats in onzen Senaat zult innemen, gij hebt al in zoovele besturen u tot een nuttig lid van onze gemeenschap betoond, dat ik er niet aan twijfel, of gij zult ook in den Senaat gelegenheid vinden u nuttig te maken. Gij, die onze vereenigingen bij uitstek kent, gij zult ons op de Senaatsvergaderingen met raad en daad kunnen bijstaan, wanneer het hunne belangen betreft.

Zoo schenkt het mij een groot vertrouwen in de toekomst, te weten, dat ik in u vieren menschen zal vinden, die vol ijver en toewijding hunne plichten zullen vervullen, met wie het mij inderdaad een eer zal kunnen zijn het Corps te vertegenwoordigen, met wie ik mij genoeg één gevoel om tezamen als één lichaam te waken voor de heerlijke schoonheid, waartoe traditie en werkelijkheid het Corps hebben opgevoerd.

Mijne Heeren leden van het Delftsch Studentencorps.

Na lang wachten is dan eindelijk de dag weer aangebroken, waarop de president van den nieuwen Senaat voor het eerst de leden van het Corps zal toespreken.

Die nieuwe Senaat is niet gekomen langs stille wegen van donzig mos, omgeven door geur van rozen, maar langs moeilijken, steenigen weg, die leidde over rotsige bergen. En toen eens de weg zeer gevaarlijk en steil was, hebben twee van de reizigers zich in den afgrond gestort; zij lieten den weg vrij voor vijf nieuwe krachten, die snel nu begonnen te klimmen en den top bereikten. Wij moeten hun dankbaar zijn, dat zij ruimte maakten voor hen die sneller en grooter in aantal daar zouden kunnen komen.

Maar wanneer reizigers wandelen langs mossige wegen, dan hoort niemand hun stap en plots verschijnen zij voor de blikken der menigte, zonder dat iemand weet hoe, of vanwaar zij gekomen zijn. Maar als zij gaan langs den kaal steenigen weg, dan hoort men al in de verte hun stappen, de menigte is verlangend te weten, wie er eens op den top zal staan, een elk gaat bij zich zelve na wie hij het liefst daar zou zien, en waarom.

Zoo wil ik ook hopen, dat het Corps door wat er gebeurd is, voordat eindelijk een definitieve Senaat voor zijn oogen verscheen, ernstig de opvolgende candidaten heeft beschouwd, en dat het daarbij gekomen is tot 't kennen van zichzelf, een blik geslagen heeft in zijn eigen wezen.

In jaren misschien zijn de moeilijkheden bij het samenstellen van een Senaat niet zoo groot geweest, en ik hoor roepen: „het Corps is in waarde gedaald, men stelt er niet langer een eer in het te vertegenwoordigen, men heeft er zijn tijd niet meer voor over, de belangstelling is overal verminderd, en er zijn geen Corpsleden meer, die zoo met hun Corps meelevend, dat zij geschikt zijn zitting te nemen in den Senaat, nu van het jaar is dat alles tot een crisis gekomen, men had 4 maanden noodig een Senaat samen te stellen”. Neen! de oorzaken van deze vertraging zijn geheel andere; het was juist een krachtige herleving van het bewustzijn wat een Senaat moet zijn, die maakte dat verscheidenen weigerden zitting te nemen in een Senaat, die aan hun ideaal geenszins beantwoordde; tezamen met personen, die volgens hun ideeën voor Senator niet geschikt waren, te vormen een onsamenhangend geheel, van de meest heterogene bestanddeelen. Ik hoor direct weer geroep: „persoonlijke kwesties, die 't algemeen belang uit 't oog doen verliezen”. Neen! mijne Heeren, het kan nooit in het algemeen belang zijn, dat er vijf Senatoren aan het hoofd van ons Corps staan, die of hunne meeningen tegenover elkaar moeten verbergen, of door gebrek aan onderlinge sympathie slechts elk hun speciale werkzaamheden zullen verrichten, zonder ooit tezamen te kunnen vormen dat geheel, waaraan wij zoo'n hooge ideeële waarde toekennen, als eenheid, vertegenwoordigend die schoone illusie, die ons het Corps doet liefhebben.

In het laatste jaar is weleens de meening verkondigd, dat elke kring in ons Corps door een persoon in den Senaat moest worden vertegenwoordigd. Ik spreek de hoop uit, dat dergelijke opvattingen, die onzen Senaat zouden verlagen tot een soort verzameling van afgevaardigden, gekozen om de belangen hunner kiezers te behartigen, slechts sporadisch voorkomen. De eenige maatstaf, die men bij het kiezen der leden van den Senaat mag aanleggen, is deze, of de candidaten geschikt zijn voor hun ambt, niet alleen in dien zin, dat zij hunne vaste werkzaamheden behoorlijk zullen kunnen vervullen, maar of zij met elkaar een Senaat

zullen vormen, die zoowel door de personen als door het geheel, in staat is, als hoogste college ons Corps tegenover zijn leden en tegenover de buitenwereld te vertegenwoordigen. Dat die candidaten dan soms toevallig uit denzelfden kring komen, doet niets aan hunne geschiktheid af, en mag nooit een reden zijn om ongeschikten uit andere kringen te willen pousseeren.

Er treedt de laatste tijd een oorzaak op, die het samenstellen van een Senaat zeer bemoeilijkt: Verschillende personen, geroepen om het ambt van Senator te bekleeden, kunnen hieraan geen gevolg geven, omdat zij nog niet ver genoeg in de studie gevorderd zijn en een meerder tijdverlies hun noodlottig toeschijnt. Ik wil wijzen op het gevaar dat hierin voor het Corps gelegen kan zijn. Velen, in hun eerste jaren van het Corps alle vreugd nemend die zij vinden kunnen, hun studie geheel vergetend, die na eenige jaren van niets doen zich aan het Corpsleven moeten onttrekken en 't Corps berooven van wat eens toekomstige bestuurders schenen. Dan richt ik mij vooral tot U, eerste- en tweedejaars en spreek als mijn vaste overtuiging uit, dat gij U geheel kunt wijden aan Uw Corpsleven en toch Uw studie niet behoeft te verzaken, indien Gij slechts niet vervalt in die vreeselijke kwaal: „lummelen”. Als Gij feestviert, geniet dan de vreugde met volle teugen, als Gij met elkaar de gezelligheid uwer club geniet, loop dan niet weg uit die weldadige omgeving, maar verval niet in een bestaan, dat al wat schoon en uitbundig moest zijn, tot verveling en sleur maakt. Werkt met kracht aan Uw ontwikkeling, juicht over Uw vrijheid, geniet van gezelligheid, viert bot in wilde jacht Uw lust tot feesten, maar wordt nooit een lummelaar. Gij allen kent ze, die van verveling in hun bed liggen; hangen op de Societeit zonder lust tot gesprek of stille genoegelijkheid; naar den Haag trekken uit luiheid, en! er zich avond aan avond vervelen met niets doen. En als Gij niet daartoe wilt komen, dan zult Gij U kunnen geven aan Uw Corps, aan Uw club, zonder Uw studie te vergeten; Gij zult rijker dan leven door de tegenstellingen, die zoo in Uw bestaan gebracht worden. En als eens het Corps U noodig heeft, dan zal het niet tevergeefs behoeven te roepen, Gij zult zonder aarzelen Uw krachten dan kunnen geven, waar men die vraagt.

Lang, te lang misschien, sprak ik U over den Senaat, maar wanneer wij den toestand van ons Corps nagaan, dan heeft ditmaal de samenstelling van den nieuwen Senaat een zeer voorname rol gespeeld. Bij vele andere gelegenheden zagen wij meer belangstelling dan voor eenige jaren; ook bij onze vereenigingen zagen wij strijd om bestuursplaatsen. Wij kunnen het niet anders dan toejuichen, dat in bredere kringen meegeleefd wordt met wat vroeger weinig belangstelling opwekte. Slechts willen wij hopen, dat verkiezingsstrijd nooit aanleiding geeft tot dingen, die wij in onze studentenwereld niet behooren te kennen, tot kwaadspreken en achterdochtigheid, zooals dat helaas in de laatste tijden voorkwam. Ook bij onze vereenigingen moeten wij slechts daarop letten, of de candidaten geschikt zijn voor hun ambt, in den ruimsten zin van het woord en mag lust tot tegenwerking of tot het inbrengen van eigen vrindjes geen aanleiding zijn tot het stellen van candidaten.

De Corpsvereenigingen zullen steeds blijven de grootste steun van ons Corps. Met trots en voldoening rust het Corps op zijn vereenigingen, als op evenzoovele krachtige zuilen. Zij heffen het schoone Corpsgebouw omhoog, zij geven het een vasten hechten grondslag en toonen 't in massale forsche schoonheid aan wie er buiten staat. Naast een voortdurend en onbevooroordeeld toezicht, meen ik dat aan de vereenigingen een groote vrijheid moet worden gelaten, willen de zuilen niet zwak worden en inplaats van het gebouw te steunen er aan gaan hangen.

Merkwaardig is het, dat vele bestuurders van Corpsvereenigingen in dezen Senaat zitting zullen hebben. Natuurlijk is dit zeker, want licht zijn zij, die voor den Senaat in aanmerking kwamen, reeds in vereenigingen op den voorgrond getreden. Verre van het verkeerd te achten, dat leden van den Senaat ook in besturen van Corpsvereenigingen zitting hebben, meen ik, dat hierdoor juist een betere samenwerking van Senaat en vereenigingsbesturen mogelijk zal blijken. Daar het aan ons als leden van den Senaat is opgedragen, ook voor het heil der vereenigingen te waken, is het zeker een voordeel, dat eenigen van ons die door en door kennen, en wij in aangename verstandhouding met hunne besturen over den toestand dier vereenigingen overleg zullen kunnen plegen. Een meerdere samenwerking tusschen de vereenigingen onderling zou, naar ik meen, het Corps nog tot grooter bloei kunnen brengen.

Het is de gewoonte, dat de nieuwe president van den Senaat in zijn rede mededeelt, welke plannen die nieuwe Senaat heeft voor het jaar, dat hij aan het hoofd van het Corps zal staan. Die plannen echter zullen groeien en tot rijpheid worden, terwijl wij in onzen Senaatskamer in vergadering bijeen zijn. Sommige kiemen zullen daar blijken ongeschikt te zijn voor verderen groei, andere zullen onverwacht opkomen en tot vruchten dragende planten worden. Als ik U dus zeg, welke onderwerpen wij waarschijnlijk zullen bespreken, dan is dat geen belofte, dat wij ook die onderwerpen eens aan de Corpsvergadering zullen voorleggen. Kort is trouwens de tijd, die ons nog scheidt van de maanden, dat de tyran „examen” zijn vreeselijke knots weer over Delft zal zwaaien en al wie dien tyran niet behoeft te gehoorzamen zal vluchten vanuit onze stad, en in poëtisch ruischende bosschen, op zonnedoortintelde weilanden en heivlakten, onze schoone grachtjes en de oude trouwe toren vergeten.

Ik wil U dan in de eerste plaats spreken van den groentijd. Ik behoef hier niet uit te wijden over het nut van een officieelen groentijd, die een alleronaangenaamsten langdurigen niet-officieelen groentijd voorkomt; wij allen zijn daarvan genoeg overtuigd. Echter moeten wij er steeds naar streven dien officieelen groentijd zoo goed mogelijk te maken. Wij moeten zorgen, dat het beperkt aantal uren, dat onze aanstaande leden als groen doorbrengen, zoo juist mogelijk verdeeld zij. Het schijnt mij daarom een dringende eisch toe, een einde te maken aan de overheersching van het eerste jaar in den groentijd. De wijze waarop bij ons de inschrijving geschiedt, gepaard aan het feit, dat het niet geoorloofd is eerstejaars in de groeneboekjes door te schrappen, heeft tot gevolg, dat de groenen het grootste deel van hun tijd bij eerstejaars doorbrengen. Nu zal ieder het met mij eens zijn, dat ouderejaars beter ontgroeners zijn dan eerstejaars, dat zij na den groentijd weinig meer met de nieuwelingen zullen kennis maken, terwijl de eerstejaars dit wel zullen doen, en dat tenslotte de ergerlijke protectie van „gastjes” voor een niet gering deel aan de thans bestaande regeling is te wijten. Wij meenen dus goed te doen plannen te beramen om ouderejaars een voorkeur boven eerstejaars te verleen. Om protectie en slecht verdeeld afschrijven in 't algemeen te voorkomen, zal voorts de Senaat het recht moeten hebben veranderingen in de boekjes aan te brengen. Tevens zullen wij misschien de urenverdeling, zooals die in de wet is vastgelegd, eenigszins willen wijzigen. Zoo zullen wij dus den groentijd spoedig in onze Senaatsvergaderingen bespreken, misschien zullen ons daarbij nog andere bepalingen wenschelijk voorkomen.

Het is voor eenigen tijd gebleken, dat er een leemte in de wet is, doordat deze niet voorziet in het geval, dat zich bij het aftreden van den Senaat 1910 voordeed. Wij zullen trachten in deze leemte te voorzien.

Ik heb U hier opgesomd eenige plannen, die wij in behandeling zullen nemen. Misschien vindt Gij het kort dit programma, maar wij willen meer; hooger is ons doel, dan het afdoen van eenige bepaalde zaken. Wij willen ons als Senaat gevoelen aan het hoofd van ons Corps, wij willen nagaan de stroomingen die in dat Corps zullen ontstaan, en als het ons voorkomt, dat verkeerde ideeën opkomen, dan willen wij ons stellen daar pal tegenover en verdedigen, wat ons heilig en schoon voorkomt; wij willen trachten te zijn de leiders en voorgangers van het Corps.

De moraliteit in onze Delftsche studentenwereld staat op het oogenblik op een hoog peil, wij hebben de speelhartstocht, die hier onder eenige leden gewoed heeft, zien verdwijnen, en ik durf zeggen, dat in het algemeen de opvattingen die bij ons over goed en kwaad bestaan, zeer hoog zijn, vergeleken bij andere kringen in de maatschappij. Wij gevoelen dat als een eer voor ons Corps en wij willen met kracht voor die eer strijden, haar beschermen tegenover hen die haar mochten willen omlaag halen en bezoedelen. Gij jongere jaars, die hier eens het peil van het studentenleven zult bepalen, Gij vooral moet goed doordrongen zijn van het besef, dat het van U zal afhangen, wat in de toekomst ons Corps zal zijn.

Ik gebruikte zoo straks het woord „illusie”, want aldus mogen wij onze liefde voor het Corps noemen. Niet het „illusie” in de beteekenis van het woord, dat armzielige menschen gebruiken voor wat hun dwaas en onwezenlijk voorkomt, maar het wondere heerlijke gevoel, dat ons het leven rijk en schoon kan maken, gebaseerd op natuurlijke gronden. Uw ouderlijk huis, Uw geboortegrond, Uw vaderland, dat alles zijn illusies, ontstaan, doordat al Uw schoonste herinneringen, Uw meest intense genietingen daaraan zijn verbonden. Zoo is ook ons Corps onze illusie,

en zoolang wij hier in ons Delftsche Corps allen tezamen zullen doorleven dien tijd van gelukzalige vrijheid, dien tijd van jeugd, onbezonnen en ernstig, in wilde contrasten van 't heiligst-hoogste en 't gemeen-platste, waarin wij enkelen zien te gronde gaan, velen zien komen tot kracht en tot macht over zichzelf, waarin wij allen, die hier als jongens kwamen, als menschen, goed of slecht, zagen heengaan, zoolang wij hier dat rijk, uitbundig studentenbestaan te zamen zullen leven, zoolang zal onze illusie blijven bestaan:

het Delftsch Studenten-Corps!

Antwoord aan den heer F. W. Lutter.

Waar de heer Lutter het Bestuur van Odin in 't openbaar aanvalt, wenschen wij het volgende te antwoorden.

Wat het „bovenstaande” betreft, zijn we van meening dat dit niet op Odin toepasselijk is, daar het bedoelde bestuurslid immers bij vrije stemming is verkozen.

Nu wat betreft de „gevolgen” (de afwezigheid van goede sabels). Als de heer Lutter zich de moeite had genomen in 't klachtenboek te kijken, dan had hij er in kunnen lezen dat de goede sabels na de schermwedstrijden van de Mil. en Stud. Schermbond bij vergissing naar Breda waren verzonden, en dat het Bestuur reeds doende was, deze zoo spoedig mogelijk terug te krijgen.

Verder deelen wij geheel de meening van de Redactie, dat dergelijke questies, die toch den buitenstaanden heelemaal niet interesseeren zullen, en ook niet behoeven te interesseeren, of in het klachtenboek thuis hooren, of met het Bestuur worden besproken.

F. A. KLEIN.
NOTODININGRAT.

Delftsche Studenten-Bond.

Delftsche Studenten Debatingclub „Logika”.

VERGADERING van 2 Februari.

Nummer twee van de agenda kondigde dezen keer „Improvisaties” aan. De heer de Weerd meldt zich aan tot het houden van de eerste improvisatie. Van de ingekomen onderwerpen kiest genoemde heer „Licht en Schaduw”. Spreker behandelt dit onderwerp eerst algemeen, specialiseert zich daarna tot het leven. In de repliek op het debat vindt spreker gelegenheid zijn woorden te motiveeren en daardoor de waarde van z'n improvisatie te doen stijgen.

Als tweede improvisator treedt op de heer Priester, die als onderwerp kiest: „De vergelijking van de ontwikkeling van de soort en de ontwikkeling van het individu”. Spreker geeft in deze improvisatie een resumée van de leer van Darwin, en heeft zich in zijn repliek tegen de ontevreden debaters hierover te verantwoorden.

De heer Baars tracht improviseerend te beantwoorden de vraag: „Is de publieke vrouw een noodzakelijk kwaad, ja dan neen”? Volgens spreker is in deze maatschappij de prostitutie een noodzakelijk kwaad, omdat de mensch dan nog „moreel laag staand” is terwijl dit in de toekomstige staat, die zooals de socialisten haar zich droomen, niet het geval zal zijn, omdat dan de mensch „moreel hoog staand” beloofd te wezen.

De debater Prins wijst er op, dat de prostitutie niet ontstaan is doordat de mensch „moreel laag” staat, doch dat zij voortvloeit uit den polygamischen aanleg van den man. Over deze kwestie ontspint zich een heftig debat.

Kwartier voor middernacht sluit de voorzitter de vergadering, nadat eerst als spreker voor de eerst volgende vergadering is aangewezen, de heer P. Hartog, die het onderwerp „Drankbestrijding” zal behandelen.

MARIUS C. K.

Wetenschap en Wijsheid.

Vervolg op den „Open Brief”.

Ds. Cramer heeft niet geantwoord. Andere motieven ter zijde latend als onwaarschijnlijk, concludeer ik dat hij blijkbaar zijn tijd en moeite te kostbaar heeft gevonden om ze

te besteden aan polemieken met een „broekje” op wetenschappelijk gebied. Ik wensch hier echter te wijzen op de volgende punten van onjuistheid in een dergelijke handelwijze.

1e. Ds. Cramer geeft hier een cursus niet over een zuiver theologisch, maar over een *praktisch* onderwerp. Het is logisch dat hiervoor ook bij niet christelijke studenten belangstelling is, zooals ook aangenomen wordt in den oproep in het vorige S. W. geplaatst vanwege het bestuur der N. C. S. V. Het spreekt echter evenzeer van zelf dat uit die „belangstelling” van niet christelijke menschen, voortkomt *oppositie* op praktische gronden. Maar nu Ds. Cramer zelf verklaarde: „Ge moet niet denken dat ik U de dingen nu eens zal komen vertellen, ik kan mij ook vergissen en dan zal kritiek altijd welkom zijn”; zal hij toch ook hebben kunnen voorzien, dat „kritiek” op een studentencursus ook van studenten, dus jongeren moest uitgaan.

In dit verband beschouwd, is het feit dat Ds. Cramer blijkbaar wel tijd beschikbaar heeft voor het geven van een studentencursus, maar niet tot nadere toelichting van het daar verkondigde in een studentenblad, verwonderlijk.

2e. Waar echter het sub. 1 behandelde nog aan persoonlijk inzicht onderhevig is wordt dit in het volgende niet het geval.

Ik heb Ds. Cramer niet uitgenoodigd tot polemieken of debat met *mij*. Ik heb integendeel op den cursus het feit reeds naar voren gebracht dat ik, theologisch en sociaal-democratisch niet genoeg onderlegd was, om mij te beschouwen als gelijkwaardig tegenstander.

Als volkomen gerechtvaardigd vervolg op genoemde verklaring uitte ik den wensch Mej. Van der Vlies, (Christen-socialiste) op den cursus geïntroduceerd te zien. Toen echter de Heer Schwagermann, dit voorstel aan Ds. Cramer overbracht, *verzette deze laatste zich ertegen*. (Als reden werd opgegeven persoonlijke onaangenaamheden met Mej. v. d. Vlies). Constateerende het feit dat Ds. Cramer niet over een *persoonlijke onaangenaamheid wenschte heen te stappen om vrije kritiek toe te laten van iemand die hij wist te staan tegenover het door hem verdedigde standpunt*, zei ik het lidmaatschap van den cursus op en heb deze na dien meer bezocht.

Na eenigen tijd echter, vernemende dat Ds. Cramer doorging op de volgens mij verderfelijke werkende stelling, dat Christendom en Sociaal Democratie een antithese vormden besloot ik nogmaals te pogen, tegenwicht voor het verkondigde aan te brengen.

Ik wensch er hier echter op te wijzen dat ik ook nu weer mij stelde op het standpunt van niet *zelf* te willen heeten portuur voor Dr. Cramer, maar slechts te wijzen op *uitingen van tegenstanders die hij onbesproken had gelaten*. Ik wees slechts op het feit dat hij sprekende in 1910, argumenten gebruikte die reeds in brochures van resp. 1906 en 1907 weerlegd waren, *zonder die weerlegging ook maar te noemen*.

Eerst toen op mijn uitnoodiging deze leemte aan te vullen, niet was ingegaan, publiceerde ik den open brief. Daarin werd nogmaals uitdrukkelijk vermeld dat niet anders bedoeld werd dan Ds. Bakker's argumenten, onder de oogen te brengen van een publiek, dat ze van Ds. Cramers kant blijkbaar niet zou vernemen.

Het doodzwijgen van dien open brief heeft dus niet alleen de beteekenis van niet antwoorden aan een te zwakken student-tegenstander, maar tevens, helaas tevens, die van het *willens en wetens negeeren van argumenten* aangevoerd door iemand die volgens studie en leeftijd kan geacht worden de moeite van het bestrijden waard te zijn.

Want al mag Ds. Cramer op den laatsten cursusavond gezegd hebben dat „Ds. Bakker zijn Christendom niet kent”, we zijn zelfs in Christelijk Nederland ten minste zóó ver dat dergelijke uitspraken „ex cathedra” wel wat van hun waarde verliezen als een erop volgend: „Ik wensch er niet met hem over te debatteeren” ons alle kans op staving door bewijs ontnemt.

Delft, Febr. 1911.

E. HIJMANS JR.

Christendom en Sociaal-Democratie.

Naar aanleiding van den open brief van den Heer E. Hijmans voorkomende in het vorig nummer van het S. W. en waarvan, naar ik veronderstel, de bedoeling is in wijderen kring een discussie over bovengenoemd onderwerp uit te lokken, wilde ik gaarne het volgende opmerken.

Waar het genoemd artikel voornamelijk gaat om de tweede stelling n.l. „Het Historisch-Materialisme verre van te staan tegenover het Christendom, is als wetenschappelijke

methode *niet* oorzakelijk verbonden en staat dus *niet* tegenover een speciaal filosofisch of godsdienstig systeem” wensch ik me alleen tot deze stelling te beperken.

In zooverre ben ik het met den Heer E. H. eens dat uit het feit, dat Marx tegenover het Christendom staat nog niet direct behoeft te volgen dat dit met zijn systeem in casu het historisch-materialisme het geval moet zijn, *mits* men beide van elkaar onafhankelijk acht en dit nu is *niet* het geval. De ondergrond van Marx stelsel is het materialisme, met Hegel neemt hij aan dat alles verkeert in een toestand van voortdurend worden en er dus geen onveranderlijke begrippen en grondstellingen zijn behalve in de mathematische wetenschappen; de leidende factor in deze voortdurende ontwikkelingsgang is te vinden in Marx's materialistische geschiedenisopvatting. Hij beweert n.l. de voortbrengingswijze van het stoffelijk leven bepaalt in het algemeen het sociale politieke en *geestelijke* levensproces. Het is niet het bewustzijn der menschen dat hun bestaan, maar omgekeerd hun maatschappelijk bestaan dat hun bewustzijn verklaart. De geestelijke ideeën beschouwt hij dus als de reflex van de reële en dit reële wordt gevormd door de stof, speciaal in de economische toestanden. Het stoffelijke bepaalt dus hoe in verschillende ontwikkelings-tijdperken de inhoud van het geestelijke zal zijn. De ideologie heeft dus geen zelfstandig bestaan.

Om deze stellingen te weerleggen zou mij te ver voeren, doch laten we aannemen dat het werkelijk het geval is, dan blijkt toch uit deze redeneering dat het historisch-materialisme en de godsdienst wel degelijk met elkaar in verband staan.

Hoewel nu de godsdienst een uitvloeisel zou zijn van economische factoren, kan niet weggecijferd worden dat deze laatste steunen op het wijsgeerig materialisme. De politiek-economische richting en de filosofische overtuiging zijn dus niet te scheiden. Nu geef ik toe dat het Historisch materialisme buiten verband met Hegelsche filosofie te verdedigen is maar bij Marx is dit niet het geval. De Hegelsche filosofie is een interest deel van zijn systeem.

Een Christen kan geen aanhanger zijn van het Historisch-Materialisme, omdat de Christelijke overtuiging strijdt met de 3 kenmerken van het Historisch-Materialisme

- 1° het wijsgeerig materialisme
- 2° de Hegelsche dialectiek
- 3° de materialistische geschiedenisbeschouwing.

Teekenend is het ook dat juist de Christenen onder de Socialistten o.a. de Christen-socialisten het historisch materialistisch element verwerpen en eveneens valt het op dat niet alleen Marx, doch bijna alle aanhangers van het historisch-materialisme zich tegenover het Christendom stellen en dit ook moeten doen willen ze consequent blijven.

Wil men Christen zijn en tevens Sociaal-democraat dan moet men zoowel aan het één als aan 't ander concessies doen, welke zoowel het wezen van het Christendom als van het historisch-materialisme geheel veranderen en nu ligt het er maar aan hoe wijd men die grenzen maar wenscht te trekken.

De heer E. H. zegt op geen enkel program is iets aan te wijzen dat tegen den Godsdienst strijdt. Dit zegt niets want een program kan in beginsel reeds iets veronderstellen. Bovendien zou het van een sociaal-democratisch standpunt ook niet zeer tactisch zijn er iets dergelijks in op te nemen omdat het dan van te voren reeds geheele categorieën uitsluit terwijl toch getracht moet worden zooveel mogelijk menschen voor hun streven te winnen. Ik laat dan nog daar stellingen in strijdprogramma's welke voor bepaalde godsdienstige richtingen onaannemelijk zijn.

„Godsdienst is privaatzaak” is er wel op te vinden, doch houdt U vast aan het historisch-materialisme, dan is het *geen* privaatzaak want dan is het godsdienstig denken in hoofdzaak een gevolg van den economischen toestand en zou dus b.v. een bepaalde klasse waarvan de individuen allen in dezelfde econ. omstandigheden leven, allen dezelfde godsdienstige denkbeelden moeten hebben, die weer anders zouden zijn dan van een andere klasse en dit komt niet overeen met de werkelijkheid. Het „*privaat*” zaak gaat dus niet op.

Rest ons aan 't slot de vraag of een belijder van het Christendom de bedoelingen en de strevingen der Sociaal-democratie kan aanvaarden?

Met de noodige restrictie wel, want op haar program komen eischen voor welke de Christelijke partijen en ieder

(Zie verder Tweede Blad).

TWEEDE BLAD

behoorende tot het STUDENTEN-WEEKBLAD
van 11 FEBRUARI 1911. No. 18.

Christen afzonderlijk graag onderschrijven, daartegenover echter staan er verscheidene die door geheele categorieën Christenen niet aanvaard kunnen worden. Daarbij komt nog dat de gronden waarop verschillende eischen gesteld worden, gewoonlijk verschillende zijn evenals de middelen om tot het gewenschte doel te geraken, al wil men het zelfde resultaat bereiken.

C. DUYZINGS.

Delft, Jan. 1911.

Antwoord aan den heer Duyzings.

Zooals blijkt uit mijn antwoord aan den heer Schwagermann ben ik het geheel eens met wat de heer Duyzings zegt over het economisch-wijsgeerig systeem van Marx.

Het doel van mijn open brief was echter niet aan te toonen dat het historisch materialisme zooals Marx dat in zijn uiterste consequentie doorvoert, te rijmen zou zijn met christelijke opvattingen. Ik wilde en wil slechts erop wijzen dat men Christen kan zijn en sociaal-democraat.

De verdediging hiervan valt uiteen in 2 punten.

1°. Het beginselprogram der Soc.-Dem. partijen is verenigbaar met het geloof.

2°. Het program strijd niet tegen de christelijke zedeleer.

Ik wensch onderscheid te maken tusschen economische geschiedenisbeschouwing, en historisch materialistische levensopvatting. De eerste is een logisch deel van de laatste, maar men kan aannemen dat het maatschappelijke beheerscht wordt door economische factoren, en toch wat betreft de ideën een ideologische beschouwing handhaven. Dit is, van het standpunt van Marx uitgezien inconsequent, zoodat de meerderheid die hem ook op ander gebied volgt, ongeloovig zal zijn. Maar van ideologisch en speciaal van geloovig standpunt is het volstrekt niet buitengewoon, wel een redeneering aan te nemen, doch haar toepassing te beperken tot een bepaald gebied.

Welnu, menschen als Ds. Bakker geven het levende bewijs dat men wel de ontwikkeling van de grootindustrie en hare gevolgen, (dat en dat alleen geeft het Soc.-Dem. beginsel program) historisch materialistisch kan beschouwen, zonder daarom, zooals Marx, ook het geloof, door een analoge redeneering aan te tasten.

„Rest ons aan 't slot de vraag of een beleider van 't Christendom de bedoelingen en strevingen der sociaal-democratie kan aanvaarden“. Op deze vraag antwoord ik in de eerste plaats met verwijzing naar het vroeger genoemde *dimensie verschil*. Indien dit, wat betreft de geschiedenis opvatting misschien nog nadere uiteenzetting noodig had, ligt het m.i. toch zeer voor de hand dat de vraag collectivisme of vrije concurrentie, en verder die van al of niet algemeen kiesrecht sociale maatregelen enzovoort *toch geen geloofsvragen zijn*.

Ik begrijp dan ook niet waarom de heer Duyzings, indien hij al bezwaren heeft tegen deze zuiver materiele eischen der Soc.-Dem. deze bezwaren begrondt op zijn *Christendom!* En dit, juist het belangrijkste, gedeelte van zijn artikel wordt dan ook niet gemotiveerd.

Het is juist om verspreiding van het wanbegrip, dat de proletarische beweging er een zou zijn speciaal of óók gericht tegen den godsdienst, dat nu al jaren lang, beteren dan ik hun beste kracht besteden.

Maar nog altijd, doodzwijgend de argumenten van tegenstanders, wordt er gehamerd op datzelfde aambeeld. Maar indien ge daaraan meedoet, verwonder U dan ook niet, dat zoovelen, die zich toch los hebben gemaakt uit het juk van een *misbruikte* godsdienst, den godsdienst gaan haten inplaats van de misbruikers.

Het is niet de schuld der sociaal-democraten, dat de moderne arbeiders in meerderheid godsdienstloos zijn. De Marxistische historisch materialisten, die deze godsdienstloosheid zien als een natuurverschijnsel, staan ten dien opzichte passief. Maar gijzelf, Christenen, die met Uw *antagonismeleer* de arbeiders *dwingt tot een alternatief dat onnoodig is*, draagt de schuld van kunstmatige versnelling ervan.

Ten slotte wil ik hier laten doordringen een stem van Christelijken kant zelf.

In de slotkonklusies van een referaat op het 9e Evangelisch-Soziale kongres (1898), getiteld: Die religiös sittliche Gedankenwelt unserer Industriearbeiter, verkondigt Pfarrer D. Martin Rade meeningen, die met het bovenstaande kloppen.

Deze Pfarrer, zelf niet staande op sociaal-democratisch standpunt, heeft een lijst vragen betreffende de kerk en het geloof opgesteld, die hij aan een 40-tal arbeiders van de meest verschillende richtingen, rondstuurde en waarvan hij de antwoorden in genoemd referaat publiceert.

Hij spreekt als zijn uitdrukkelijke meening uit, dat de sociaal-democratische arbeiders zedelijk zeker niet lager staan, dan de christelijke. Hij spreekt zijn hoop om deze eersten weer voor het Christendom terug te winnen in de volgende voorgestelde konklusies uit:

Der Evangelisch-soziale Kongresz ist mit dem Referenten eins in der herzlichen Achtung vor dem geistigen Streben und Ringen, das den *besseren* Teil unserer Industriearbeiterschaft kennzeichnet. Er erkennt mit Schmerz seine weitgehende innere Abwendung von der heutigen Kirche, verzichtet aber keineswegs auf die Hoffnung, dasz auch die heute von der Sozialdemokratie geleitete Arbeiterschaft und das Christentum sich wieder finden werden. Diese Hoffnung stützt sich:

2. Auf die bedeutsame Stellung, die die Ideen der Gerechtigkeit und Nächstenliebe auch in der sozial-demokratischen Lebensanschauung einnehmen.

3. auf die damit zusammenhängende Thatsache, dass die Kritik sich viel weniger gegen den Inhalt der christlichen Moral, als gegen ihre schlechte Befolgung durch die Christen richtet.

Der Evangelisch-soziale Kongresz will angesichts dieses Thatbestandes ein Sammelort derjenigen evangelischen Christen sein und bleiben, die an der Bestimmung *auch der sozialdemokratischen Arbeiterschaft* für das Christentum trotz der ablehnenden Haltung ihrer öffentlichen Wortführer und unbeschadet des notwendigen Auftrags der politischen Gegensätze festhalten.

„En al kan ik persoonlijk Rade's hoop op terugwinning voor het Christendom niet deelen, zoo spreekt er m. i. toch uit dit citaat heel wat meer ruimheid van geest, heel wat meer *Christelijke liefde* dan uit een kortzichtig zich vastklemmen aan de „antithese“.

„En nu blijft, geloof hoop en liefde, deze drie, *doch de meeste van deze is de liefde*“ zegt Paulus. Maar met deze liefde, „die verdraagt alle dingen“, is Rade m. i. meer in overeenstemming, dan wie aan de scharen die vragen om een beter, menschelijker leven, door beteren maatschappijvorm antwoorden met het dogma over tegenstelling tusschen Christendom en Socialisme.

F. HIJMANS JR.

Eenige opmerkingen naar aanleiding van den Open Brief van den heer E. Hijmans aan Dr. Cramer.

Vooraf zij gezegd, dat dit schrijven niet beoogt de Open Brief van den heer Hijmans aan Dr. Cramer te beantwoorden, daar het al of niet ingaan op een dergelijken brief aan den geadresseerde ter beoordeeling staat.

Waar de heer H. echter in het algemeen belang Dr. Cramer inviteert de met hem op de eerste cursusvergaderingen gevoerde gedachtenwisseling in het S. W. te willen voortzetten, tracht dit schrijven aan te toonen, dat de heer H. tot een wetenschappelijk debat in zake Christendom en Socialisme onbevoegd is, hetgeen in het volgende zal worden bewezen.

Op de eerste cursusvergadering had een gedachtenwisseling plaats tusschen den heer H. en Dr. Cramer, waarbij de heer H. persoonlijk bekende nooit eenig wetenschappelijk werk over het Socialisme te hebben gelezen, nog minder bestudeerd (zooals o. a. „Das Kapital“ van Marx, werken van Engels, Kautsky, Mehring, etc.)

De kennis van den heer H. omtrent het Socialisme berust dus waarschijnlijk op wat brochures en krantenartikelen, zeer zeker een slappe bodem, waarop de levensopvatting is gebaseerd van iemand, die een wetenschappelijke

opleiding geniet en een beslist onvoldoende kennis om een wetenschappelijk publiek te willen voorlichten.

Het was bij diezelfde gelegenheid, dat de heer H. toonde van den Bijbel etc. ook niet heel veel te weten.

Nu kan men niet vooronderstellen dat de heer H. zich al die kennis zal hebben eigen gemaakt, in dien korten tijd, die sinds dien verlopen is.

Hetgeen teneinde reeds blijkt uit zijn open brief, waarin de heer H. cursief liet overdrukken een fout begaan door den verslaggever, die de eerste lezing van Dr. Cramer in het S.-W. recenseerde.

De verslaggever schreef daar „Het is een voortgaan op de lijn van de wijsbegeerte van Hegel, alles verandert voortdurend, alles wordt „Marx bouwt hierop verder met zijn Historisch Materialisme”.

Dit nu heeft Dr. Cramer niet beweerd en zal niemand beweren, die iets van Marx en Hegel afweet, want Marx zegt bijv. in de voorrede van zijn werk „das Kapital”: „Voor Hegel is het denkverloop, dat hij onder den naam Idee zelfs in een zelfstandig Subject verandert, de Demiurg van het werkelijke, dat slechts zijn uitwendig verschijnsel uitmaakt; bij mij is omgekeerd het ideeële niets anders dan het in het hoofd des menschen omgezette en overgezette materieële”. De heer H. echter wist van Hegel en Marx waarschijnlijk niet meer dan de namen, en accepteerde zonder protest de fout van den verslaggever, beweerde zelfs, dat de zin „Marx bouwt hierop verder voort met zijn Historisch Materialisme”, nog wat aanvulling behoefde om waarde te krijgen.

Wat denkt de heer H. wel van het voortbouwen van Marx op de filosofie van Hegel als Dr. J. v. d. Bergh v. Eysinga Elias bijv. schrijft „Reeds de wijze waarop Marx, Mehring en Kautsky Hegel (van wien zij veel geleerd hebben Marx vooral) trachten te weerleggen en zijn filosofie historisch materialistisch te verklaren, bewijst hoe slecht zij zijne methode hebben begrepen en hoe oppervlakkig hunne kennis van zijn werken is”. Jammer voor den heer H., dat hij de gelegenheid om zijne kennis van den Bijbel bijv., wat aan te vullen, zoo ongebruikt liet voorbijgaan, want van de vijf avonden dat de cursus werd gehouden was hij tweemaal aanwezig. De reden van zijn wegblijven, n.l. dat Mej. v. d. Vlies, de Christen-socialiste niet mocht worden geïntroduceerd, heeft mijns inziens geen recht van bestaan.

De heer H. weet dat het zijn cursus-vergaderingen, (geen openbare vergadering met debat) alleen toegankelijk voor ingeschrevenen der T. H. S. en waar niet ingeschrevenen mogen worden geïntroduceerd met toestemming van het bestuur.

Door mij werd gevraagd Mej. v. d. Vlies te mogen introducereen, toen het bestuur hiertegen bezwaar had, heb ik mij daarbij neergelegd en bleef den cursus bezoeken.

Waar de heer H. nu in zijn brief spreekt van zijne groote belangstelling voor het onderwerp „Jesus Christus en het sociale vraagstuk” krijgt men zoo den indruk dat zijne belangstelling nu niet zoo bijster groot is, vooral omdat hem persoonlijk in dezen niets onaangenaams was te beurt gevallen en hij de voorwaarden, waaronder de cursus wordt gehouden, kende.

Mag ik hopen dat de heer H. bij het lezen van dit schrijven zal bedenken „Het is onbillijk van den cirkel de hoek te verwijten dat hij scherp is” (Multatuli).

C. H. SCHWAGERMANN.

Antwoord aan den Heer C. H. Schwagermann.

Men ontnemt niet gaarne aan een tegenstander het woord. Het is daarom dat ik mij ter redactie ervóór verklaard heb het artikel van den heer C. H. S. te plaatsen.

Ik meen echter hiermee mijn plicht vervuld te hebben. Men kan redelijkerwijs niet van mij verwachten dat ik in zal gaan op een debat over de vraag of ik al of niet „voldoende” kennis bezit van het socialisme.

Immers, indien ik op genoemd punt merkbaar te kort schoot, zou dit niet in het nadeel van mijn tegenstander zijn, doch slechts eigen belachelijkheid ten gevolge hebben.

Indien en zooverre dus de heer C. H. S. in mijn artikelen onjuistheden kan aantoonen zal ik hem gaarne te woord staan. Wat mijn persoon betreft wensch ik niet te verschijnen voor den rechterstoel die hij zichzelf doet bekleeden.

De eenige zakelijke inhoud van des heeren C. H. S. artikel betreft de quaestie Hegel—Marx.

De heer C. H. S. wijst terecht op het feit dat uit mijn Open Brief gemakkelijk te lezen valt dat volgens mij Marx Hegeliaan zou zijn geweest: *Dit was niet mijn bedoeling.* Indien op het door C. H. S. genoemde citaat uit de voorrede van „Das Kapital” ook volgt de klacht over miskennen van het vele mooie in Hegels filosofie en „daher bekannte ich mich öffentlich als Schüler des grossen Denkers” slaat dit slechts op een gedeelte der wijsbegeerte. Ik sluit mij in dezen aan bij wat de heer Duyzings zegt: De ondergrond van Marx enz.

... tot: De ideologie heeft geen zelfstandig bestaan!”

Dit standpunt wordt ook door Marx in genoemde voorrede en door Engels in „Herr Dührings system der Wissenschaft” (blz. 9) verdedigt.

Ik ben het dus slechts eens met mijn citaat uit het verslag (niet recensie zooals de heer C. H. S. schrijft) zoover het „voortbouwen van Marx op Hegel” betreft, het „alles verandert voortdurend, alles wordt”. En in verband met Marx's eigen verklaring op dit punt vertelt de heer Van den Berg van Eysinga Elias niet veel nieuws als hij den volke kond doet dat Marx zooveel van Hegel geleerd heeft.

Maar de verhouding Marx—Hegel is in deze polemiek van ondergeschikt belang.

Het doel van mijn Open Brief was te wijzen op argumenten tegen de antithese Christendom—Sociaal-Democratie.

Daar echter de heer C. H. S. hierover niets zegt, verwijs ik voor nadere uiteenzetting op dit punt naar mijn antwoord aan den heer Duyzings.

E. HJLMANS JR.

Het Historisch Materialisme II.

VERSLAG van de 2^e lezing van een cursus van 3, gehouden door F. VAN DER GOES voor de Sociaal-Democratische Studenten Club.

Nadat de voorzitter de vergadering geopend heeft met woord van welkom aan den gast, prof. B. H. Pekelharing verkrijgt inleider het woord tot toelichting van zijn onderwerp: *de godsdienstloosheid van het moderne proletariaat.*

Spreker begint met deze godsdienstloosheid op zich zelf te beschouwen als een feit, een waarheid waarover niet getwist kan worden. Het is hem echter erom te doen een verklaring ervan volgens Hist. Mat. weg aan zijn hoorders plausibel te maken.

Om misverstand te voorkomen wensch spr. vooraf echter antwoord te geven op de volgende vraag: „Waarom is niet de godsdienstloosheid opgenomen in de programma's der sociaal-democratische partijen, waar toch de overgrote meerderheid van hare leden niet gelooft?”

Dit berust op een praktische oorzaak. Een partijprogram immers is in de eerste plaats een politiek economisch strijdmiddel. Om als zoodanig nuttig te zijn moet het bevatten het minimum dat noodig is om het doel ervan te bereiken. Waar nu gebleken is dat ook onder die geenen, wier levensbeschouwing anders is dan die van de proletarische massa zeer goede medestrijders kunnen gevonden worden voor het praktisch nagestreefde doel was het logisch de godsdienstige neutraliteit op te nemen.

Na deze uitweiding komt spr. terug tot zijn eigenlijke onderwerp.

Hij onderscheidt de godsdiensten in twee groepen.

- a. Natuurgodsdiensten.
- b. Zedelijkegodsdiensten (die zedelijke voorschriften geven).

De natuurgodsdiensten worden veelal verklaard uit de omstandigheid dat primitieve volkeren de natuurkrachten (bv. de werking der zon) niet begrepen en ze daarom aanbaden.

Historisch materialistisch worden zij verklaard uit de geringe productiviteit van den arbeid bij de primitieve volkeren. Immers juist door gebrek aan voortbrengingskracht wordt de mensch direkt afhankelijk van de natuur. Terwijl, bv. tegenwoordig misoogst, veeziekte, rampen enz. aan den eenen kant door aanvoer uit andere streken geneutraliseerd, aan den anderen door kennen en beheerschen der natuur voorkomen worden, ontbraken toen deze beide invloeden die juist uit de verhoogde productiviteit van den arbeid ontstaan zijn, ten eenen male. Misoogst beteekende onvermijdelijk hongersnood; een overstroming kon het voortbestaan van een geheelen stam onmogelijk maken.

Het feit, dat de menschen *zoo geheel overgeleverd* waren aan de krachten die ze niet kenden vormt de verklaring voor hun geloof.

Een tweede kenmerk der natuurlijke godsdiensten is het *ontbreken der zedevoorschriften*. Dit is hieruit te verklaren dat door de geringe productiviteit van den arbeid, de maatschappelijke verhoudingen *zoo eenvoudig* waren dat de noodzakelijkheid van eenig voorschrift ontbrak.

Eerst toen de arbeid zooveel opbracht dat *warenproductie* ontstond, wies ook de afhankelijkheid der menschen onderling genoeg, om zedelijke voorschriften te doen geboren worden.

De zedelijke godsdiensten baseeren zich op de warenproductie.

Om dit laatste begrijpelijker te maken is het noodig, dieper door te gaan op het begrip „warenproductie”.

Zij berust, in tegenstelling met de „directe productie der natuurvolken”, op arbeidsverdeeling. Het product van den arbeid dient niet om geheel, als zoodanig, den werker te onderhouden, het is een *waar*. Dit wil zeggen dat er geproduceerd wordt niet ter verkrijging van het product zelf, *maar met het vooropgezette doel dit te ruilen tegen andere goederen*.

Hieruit ontstaat een nieuw *waardebegrip*. De waarde van een artikel wordt niet bepaald door de besteede arbeid, maar door de *ruilmogelijkheid*, de *marktwaarde*. Al werkt een man nog zoo lang aan een artikel dat niet maatschappelijk noodig is, niet gevraagd wordt, dan heeft hij *geen waarde* voortgebracht, *zijn maatschappelijke arbeid* is nul. In de warenproductie ontstaat dus een verschil tusschen concreet verrichte arbeid en maatschappelijke arbeid.

Levensvoorwaarde voor den producent is dus niet alleen arbeidsverrichting, maar daarnaast de zorg dat zijn arbeid maatschappelijke waarde hebbe.

Hoe kan nu de producent zich op elk oogenblik vergewissen, of zijn arbeid maatschappelijk is? Dit kan hij *niet*.

De eenige maatstaf in dit opzicht is de *markt*. Indien echter slechts uit de onverkoopbaarheid van het product de onmaatschappelijkheid van de eraan besteede arbeid kan merkbaar worden, blijkt deze door de *gevolgen*, dus te laat.

M. a. w. De warenproductie heeft tot gevolg dat de producent de mate van beloning van zijn arbeid niet beheerscht, de „konjunctuur” bepaald voelt door machten buiten zijn gezichtskring.

De theorie van de warenproductie was tot voor betrekkelijk kort, in elk geval bij haar begin, onbekend. In tegendeel had zich, uit de voorafgaande directe productie het rechtsbegrip gevormd, dat men kreeg „loon naar werken”. Men nam dus het verschijnsel waar, dat de dingen anders liepen dan „natuurlijk” was, dan met de bestaande kennis der maatschappij overeenkwam.

Toen nu in het dagelijks productielevens, telkens machten ingrepen, die zich niet verklaren lieten, toen bij de één de zaken meeliepen, de ander, die misschien evenveel gewerkt had, tegenslag had, moest men vanzelf komen tot een nieuwe onvolgbare rechtvaardigheid, die *buiten*, en dus in den geest van dien tijd *boven* de maatschappij stond, in één woord tot een opperwezen.

Spreker ging verder nog met een enkel voorbeeld na, hoe de godsdienstvorm beïnvloed is door het min of meer voelbaar zijn van de warenproductie. O. a. verklaarde hij het opkomen van de leer der predestinatie in het Calvinistische Holland in de 17e eeuw, uit het zich ontwikkelende handelskapitaal, dat door het groote risico waaraan het blootstond, meer dan voorheen onderhevig was aan de wisselvallige verhouding tusschen arbeid en product.

Den volgenden avond zal spreker het onderwerp voortzetten en laten zien, waardoor het moderne proletariaat geen godsdienst meer noodig heeft.

Na debat, re- en dupliek sluit de voorzitter de vergadering.

HET BESTUUR.

Gedachten en Gedichten.

Een oud verhaal.

Eens in een vergeten boek heb een bergland-beschrijving gevonden, en ook hoe in de diepte vreemde moerassen waren. Verder ben ik alles vergeten; maar mijn gedachten hebben gefantaseerd, of misschien heb ik gedroomd, of misschien ook heeft 't toch juist zoo gestaan in dat boek. Het verhaal wordt door een nevel van jaren van me gescheiden, maar veel oogenblikken van mijn leven zijn er, die 't mij in zijn helste kleuren terug geven.

Nu eens zie ik de hoofdpersoon als een jongen en een meisje, die begrijpen gaan; in hun wezen woelen de sombere machten, en liefde geeft haar wondere weemoed. Dan weer vertelt het verhaal van een armen dronkelap, die drinkt en drinkt en eindelijk sterft. Toch blijft het 't zelfde verhaal, dat daar leeft in dien sluier van 't grijze verleden.

Er was dan een hooge berg, die rijkte tot ver in de wolken, als de donkere najaarsdagen zijn grijssteenen hellingen verweerden; die blauw als den blauwenden hemel zich verloor in die eindeloze welving, wanneer de lente zon leven en licht deed heerschen. Boven op den berg was de lucht zoo rein, zoo licht, daar viel den wandelaar het gaan zoo makkelijk, daar arbeidde men op de vruchtbare velden met de hoop in het stralend gezicht. Boven op den berg waren weiden frisch groen, en wegen zoo zindelijk. De huizen, gebouwd in een durvende stijl, lachten met hun roode daken tegen 't ijl van de lucht. En een vroolijk „goede morgen” klonk door het dorp in de heldere toonen van het klokje, dat beierde in den witten toren.

Denk niet dat boven op den berg vreugde-alleen bewoner was van alle harten. Boven op den berg werd geleden en gestreden, er werd bemind en er werd gehaat en de woelende hartstochten bruischten door elk jong lichaam. Ook boven op den berg waren ziekbedden waarop een kankerlijder lag; ook daar moest geslaafd worden en gejaagd door den een, terwijl de ander troonde in rustige eigenwaan op rijkdom, door ouders verworven.

Maar ik weet heel zeker gelezen of gedroomd te hebben dat daar boven leefde het heerlijk, heerlijk optimisme; dat met de morgenzon en de vroolijke wind een wondere geest van waarheid, van echtheid kwam in lijden, in vreugde, in haat en in liefde.

Aan den noordkant van den berg leidde slechts één pad naar beneden, naar het land der moerassen, naar het land van de laagte. En het verhaal vertelt dat er een man stond aan het begin van dat pad, aan den voet van den berg. Die man zag omhoog; maar keerde zich om en zag naar moeras en naar vlakte daarachter. Daar had hij geleden, daar had hij bemind een meisje met zoo wondere oogen; zij was gegaan, waarheen hem onbekend.

Wat al dagen van drukkende hitte waren er geweest, van zwoegen onder de pressie van loodzware luchten. Hij had gegaan dien loomen gang zooals elk, met dien somberen trek, zooals ieder; hij had gulzig gehoord naar verhalen van lijden, en overvoldaan in passievlammen een schrijnend genot gevonden. Of 't leven was in monotone gang voorbij gegleden, zonder leed en zonder liefde in doezelende apathie; 's morgens opstaan, gedachtenloos, en even leeg weer rusten gaan. Maar dan had hij het meisje ontmoet met haar verre blik van eindeloos heimwee naar vrijheid en geluk, en in fel smartelijke herinnering had hij omhoog gezien. Want hij was niet een man uit de laagte.

Hij had geleefd het heerlijke leven daarboven, hoog op den berg, hij had gekend, in vroegere tijden, dat ademen in reine lucht, dat zien van blijde kleuren.

Nu staat hij daar aan 't begin van dat eenige pad. Toch deinst hij er voor terug; want het begin is een kale rotswand met hier en daar een scherpe punt. Daarlangs moet hij komen tot het meer begaanbare. Hij weet, hoe verder hij komt, hoe makliker en heel daar boven is het een breede effene weg, en daar valt het den wandelaar immers zoo licht te gaan? Maar de rotswand is steil en de berg is zoo groot; zou het waarlijk het eenige pad zijn? En de man is getogen door de moerassen om een anderen weg naar boven te zoeken; hij ging door de dagen van hitte en droogte, door de dagen van treurende mist, alleen om een ander pad te vinden. Soms dacht hij weg te zinken voor immer; hij werd zoo moe, doodmoe. En daarboven leefden de menschen vroolijk, maar keken verbaasd als ze hoorden van de benauwende atmosfeer in de laagte: er was immers een pad en boven kon ieder toch komen? Nu ja het begin was wel moeilijk, maar wie heeft er geen schrammen voor over om te leven in blijdschap en licht? Maar in hun wreede blijdschap hebben ze niet bedacht hoe die arme man telkens tot dat begin terugkwam, telkens meer vermoeid, telkens dus angstiger voor dien vreeslijken tocht. Hoe vaak had hij zijn handen tot bloedens gescheurd, maar was te moe teruggevallen; om weer te gaan zoeken een anderen uitweg; om weer terug te keeren, steeds meer vermoeid?

Daar staat een man aan 't begin van het pad. Boven is blijdschap, is licht en is leven; daar voor hem de laagte met zijn apathie, 't moeras met zijn doodende werking; en zijn blik gaat omhoog naar de rotswand.

Het oude verhaal noemde het slecht, dat de man toen

haatte in wilden dol-heerlijken haat het leven daar boven en het leven beneden en zijn eigen bestaan.

Een nevel van jaren heeft me gescheiden van wat ik eens droomde of las. Toch schemert mij iets van een wondere liefde die de blauwe hoogte, de grauwend laagte beheerschte, den haat van den man overwon!

Maar of het wel één man was, die daar stond, weet ik niet; misschien waren het een jongen en meisje, die gingen begrijpen, of een arme dronkenlap, die dronk en dronk en eindelijk stierf; misschien was het een vragende denker, of misschien was ik het zelf.

VAN DE W.

Hoogste Vrijheid.

Gelijk de leeuwrik pijlt
Den blauwen hoogen en wijlt
In 't eindloos rijk van licht
Hoog boven wat beneden ligt.

Zoo bovenal
Wat zich aan stof
Gebonden weet
En steeds in stof
Zich openbaren zal
Stijgt mijn gedachtenvlucht
In 't onbegrensd Heelal
Van eigen Idealiteit.

C. H. S.

De Vogel.

Een opstel uit mijn kinderjaren.

Voor eenigen tijd, rommelende in een vergeten lade, kwam mij een bundeltje vergeeld papier in handen. Het waren opstellen uit mijn kinderjaren. Er waren er over: de zee, het schaatsenrijden, een verjaardag . . . kortom op allerlei gebied en van veelzijdig nut.

Een ervan trof mij bijzonder, en dit wel door den kernachtige inhoud, en den naïven verhaaltrant. Het heette: „de Vogel”. Ik wil er u — terwille van genoemde eigenschappen — enkele zinnen uit voorleggen. Ziehier:

Onder de vele min of meer indrukwekkende verschijningen uit het dagelijksch leven treedt er één met veel nadruk naar voren; het is de Vogel.

Alle zijn met hem vertrouwd, de jongeren wel het meest. Hoe duidelijk staat het hen voor den geest hoe de Vogel hen groen van den boom plukte; hoe hij hen met scherp snavel berispte, of met zijn lange vlerken bedreigde. Doch hij ook was het die hen transporteerde in de wereld waarin zij nu verkeerden gij raadt het allen welken vogel ik bedoel het is vriend langpoot.

Ach, hoe goed kennen ook de ouderen hem in zijn geliefkoosde houding:

De lange, onbevederde pooten dragen het schrale, zwart-witte lichaam, en de fijne kop hangt eenigszins vooruitgebogen op den langen blanken hals. Ziet hem! hij kleppert

met den spitsen snavel; hij zwaait zijn lange vlerken alsof hij zóó wilde wegvliegen, en alle kijken naar hem op en begroeten in hem den ooievaar, den leven-schepper, den kinder-leverancier!

Heil u, langpoot! Met vreugde zien wij u op schoone zomernamiddagen langs de wateroppervlakte strijken. Ook hier zijt gij de baas, en menigmaal, ja, ieder oogenblik vangt gij een snoekje, zoodat het schuim hóóg opspat, en ieder het naïve tafereeltje met belangstelling gadeslaat.

De Vogel is veler vriend, doch ook is hij de vijand van enkelen op wie hij verbolgen is. Wee hen! menig kranten-artikel getuigt van den ijver waarmede hij hen bestrijdt.

Hij bezit wapenen die machtiger zijn dan zwaard of geschut; zijn scherpen snavel!

Nochmaals: Heil u, langpoot! In u zien wij den Phoenix, den uit zijn asch herrezene! Uw hoogheid doet u reiken tot aan zijn bekransde klauwen, die uw slapen met laurier kronen.

Heil u, Koning der lucht! Wij zien naar u op met oneindigen eerbied, en groeten u in uw bovengrondsch bestaan!

VRIEND PELIKAAN.

Tooneel.

De Salonluitenant.

Verleden Maandagavond: de Salonluitenant (der Veilchenfresser) door 't Rotterdamsch Tooneelgezelschap opgevoerd, 'n stukje salonleven, waarvan de helden ongetwijfeld uitersten zijn. Vooreerst de complimenten-makende, maar in den grond ridderlijke bloemen-luitenant met zijn vriend, den onbeholperig-verlegen, bleuen Assessor, onvervalschte Pieter Stastik. Verder de sympathieke Mevrouw Wildenheim tegenover intriganten als b.v. Mijnheer Golevsky enz.

Een amusante comédie ter ontspanning met een niet erg ingewikkelde intrigue naar aanleiding van een bouquet-lint met den spreuk: „I love you”; hier en daar een burgerlijke geestigheid — meer niet. —

En 't geheel was nog niet eens duidelijk; zoo werd de liefde van den luitenant voor Mevr. de Wed. Wildenheim niet geleidelijk verklaard.

Wat keuze van stuk betreft, hebben de Rotterdammers den krans van de officiëel vertegenwoordigde Stem- en Schouwburgcommissie zeker niet verdiend — wel door hun spel.

Ik noem C. van der Lugt Melsert als Assessor prachtig door zijn verlegen gezicht en manier-van-doen.

Mevr. van Eysden—Vink gaf een voorname vertolking van den lastigen Mevr. von Wildenheim-rol.

Nico de Jong, de luitenant en naamgever van 't stuk kreeg den krans. Waarom geen actrice?

Onder meer vergeet ik Valesca, de bevallige dochter van den overste (Mej. Duymaer van Twist), niet geheel op haar plaats in den „backfisch”-rol, maar decoratief door haar verschijning. Beter zoo dan omgekeerd!

R.

(Zie verder Derde Blad).

ADVERTENTIEN.

C. MENSERT Pzn.

Gasfitter en Loodgieter.

OUDE DELFT 146.

STATIONSKOFFIEHUIS.

LOKALEN

voor clubs en vereenigen tot het houden van Lezingen, Repetitiën, Feestelijke Bijeenkomsten, enz.

CONDITIËN ZEER BILLIJK.

Liefhebber van BILJARTSPEL.

De beste spelers zijn het hier over eens, dat de BESTE BILJARTS te Delft

in het Stationskoffiehuis staan.

PLATINA.

INKOOP van OUD PLATINA, tegen de koers van den dag, met directe afrekening. - - -

Adres L. SIMONS, Westeinde 301A, precies over de Warmoezierstraat, DEN HAAG.

DERDE BLAD

behoorende tot het STUDENTEN-WEEKBLAD
van 11 FEBRUARI 1911. No. 18.

Technische Hoogeschool.

Bij beschikking van Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken dd. 2 Februari 1911 No. 596, afdeeling H. M. O., is voor het tijdvak van 2 Februari tot en met 31 Augustus 1911 benoemd tot assistent voor de toegepaste mechanica aan de Technische Hoogeschool te Delft, H. van Heyst.

—o—

Bij beschikking van Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken dd. 2 Februari 1911 No. 469, afdeeling H. M. O., is de Heer T. J. Bezemer, leeraar aan de Rijks Hoogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool te Wageningen, tot wederopzegging toegelaten als privaats-docent in de afdeeling der Algemeene Wetenschappen aan de Technische Hoogeschool te Delft, om onderwijs te geven in het Javaansch, het Maleisch en de Volkenkunde van Nederlandsch Oost-Indië.

Examens gehouden na de Kerstvacantie 1910.

Ingenieurs Examens.

Geslaagd voor:

Bouwkundig-Ingenieur.

H. J. Kiewiet de Jonge. H. Th. Teeuwisse.

Candidaats Examens.

Geslaagd voor:

Bouwkundig-Ingenieur.

C. G. van Buuren. B. Koch.
H. von Essen.

AFDEELING DER WEG- EN WATERBOUWKUNDE.

Uitslag van de in Januari 1911 gehouden examens.

Het eerste gedeelte van het candidaats-examen voor Civiel-Ingenieur werd met gunstig gevolg afgelegd door:

W. F. van Hoogstraten.	S. van Ravesteyn.
W. J. Immink.	J. A. Royer.
L. V. Joekes.	J. A. Saltet.
E. G. B. Louzada.	L. S. P. Scheffer.
H. J. L. M. van de Meerendonk.	J. G. van der Stoop.
G. P. Nijhoff.	W. Stuitje.
	M. P. W. van der Veen.

Het tweede gedeelte van het candidaats-examen voor Civiel-Ingenieur werd met gunstig gevolg afgelegd door:

J. H. Blok.	K. J. L. Kuiler.
J. de Booy.	S. F. W. Ladner.
P. A. Bruijn.	R. Loman.
P. J. F. van Buuren.	W. B. Meyboom.
A. M. Harthoorn.	B. F. van Nievelt.
H. van Heijst.	M. B. W. des Tombe.
J. C. Kolling.	G. L. W. van der Vliet.

Het getuigschrift wegens met gunstig gevolg afgelegd candidaats-examen voor Civiel-Ingenieur werd behaald door:

J. H. Blok.	R. Loman.
J. de Booy.	E. G. B. Louzada.
P. J. F. van Buuren.	W. B. Meyboom.
A. M. Harthoorn.	S. van Ravesteyn.
H. van Heyst.	J. A. Royer.
E. R. J. W. Hondelink.	J. G. van der Stoop.
W. J. Immink.	M. P. W. van der Veen.
L. V. Joekes.	G. L. W. van der Vliet.
J. C. Kolling.	J. G. Wiebenga.
K. J. L. Kuiler.	

Het diploma voor Civiel-Ingenieur werd behaald door:

E. H. Bakker.	W. J. Modderman.
J. L. Boreel.	J. Moll.
G. F. van Dissel.	J. Redeker.
C. H. Eijkman.	J. J. Schaly.
C. C. J. van Haaren.	N. van Spanje.
E. R. Haighton.	E. A. J. M. van der Velden.
C. T. C. Heyning.	A. Visser.
A. C. Kolff.	N. Wertenbroek.

Ingekomen boeken.

DESCARTES.

Weer een uitgave van de Hollandia-drukkerij te Baarn. Schrijver: Julius de Boer, waarvan we reeds den Plotinus en den Baco v. Vorulam aankondigden. Voor allen, die zich voor verpopulariseerde wijsbegeerte interesseeren, beslist lezenswaard.

Berichten en Mededeelingen.

SOCIAAL TECHNISCHE VEREENIGING VAN DEM.
ING. EN ARCH. — AFD. DELFT.

HUISHOUDELIJKE VERGADERING,

op Dinsdag 14 Febr. a.s., 's avonds 8 uur,

in het geb. der Mij. Tot Nut van 't Algem., Oude Delft 48.

Inleiding en discussie over:

De positie van den Ingenieur in de industrie.

Inleider den Heer S. H. STOFFEL, w.i.

☛ Ook niet-leden hebben toegang.

HET BESTUUR.

—o—

Het Bestuur van het Scheepsbouwkundig Gezelschap „William Froude” maakt bekend dat in de vergadering van 7 Februari 1911 besloten is tot oprichting van een

Scheepsbouwkundig Leesgezelschap,

dat de volgende tijdschriften in omloop zal brengen:

De Ingenieur,
Engineering,
Zeitschrift des Vereines deutscher Ingenieur,
International Marine Engineering,
Schiffbau,
Marine Rundschau,
Marine Review,
Marine Engineer,
Le Yacht,
The Shipbuilder,
The Rudder.

De contributie zal ongeveer f 7,50 bedragen, terwijl leden, die een dezer tijdschriften (waarop zij reeds geabonneerd mochten zijn) ter circuleering in het leesgezelschap af willen staan, een restitutie ontvangen van $\frac{3}{4}$ van den kostprijs van de jaargang van hun tijdschrift, verminderd met f 1,—.

Zij blijven hun tijdschrift ontvangen in de week van zijn verschijnen, mogen het een week behouden en ontvangen het dan voorgoed terug, nadat het bij de andere leden gecirculeerd heeft.

Aangifte voor lidmaatschap worden zoo spoedig mogelijk ingewacht bij den Voorzitter

J. C. L. SMIT,

Oude Delft 224.

—o—

ELECTROTECHNISCHE VEREENIGING.

Wegens uittreden van den Heer U. Ph. Lely is als bibliothecaris van het bestuur der Electrotechn. Vereeniging gekozen de Heer C. J. van der Sijp.

De Secretaris,

H. E. P. VAN DIJK.

—o—

Het nieuwe bestuur van de R. K. Studenten-Vereeniging „St. Virgilius” heeft zich als volgt geconstitueerd:

C. Duyzings,	Voorzitter.
M. Hanrath,	1e Secretaris.
G. Eversman,	Penningmeester.
C. Oosterholt,	2e Secretaris.
S. Orie,	Boekerijbeheerder.

Correspondentie.

Aan den Heer E. J. de V.

Uw inzending leek ons ongeschikt voor plaatsing.

Aan den Heer M.

Nogmaals verzoeken wij U Uw naam bekend te maken, opdat Uw inzending in 't volgend S. W. kan geplaatst worden.

Agenda.

DEN HAAG.

Zaterdag 11 Febr. Diligentia. Kamermuziekuitvoering van het Toonkunstkwartet; soliste: Jetskea Delbeek (zang); 8 uur.

Schouwburg. Fransche Opera: „Tannhäuser”; 8 uur.

Geb. v. K. en W. Gastspiel Neues Schauspielhaus Berlin: „Der Herr Verteidiger”; 8 uur.

Schouwburg. Gezelschap Royaards: Buitengewone matinée: „Lucifer”; 2 uur.

Zondag 12 Febr. Geb. v. K. en W. Optreden van Louis Bouwmeester in „Voerman Henschel”; 8 uur.

Diligentia. Matinée: Voordrachten door Albert Vogel; 2½ uur.

Maandag 13 Febr. Dierentuin. De Hagespelers: „Men kan nooit weten”; 8 uur.

Woensdag 15 Febr. Geb. v. K. en W. Zevende Diligentia-concert met medewerking van het Residentie-orkest, onder leiding van mr. Henri Viotta; soliste Birgitt Engel (zang); 8 uur.

ROTTERDAM.

Zondag 12 Febr. Groote Schouwburg. Rotterd. Tooneelgezelschap: „De Avonturier”; 8 uur.

ADVERTENTIEN.

Vrijz. Kiesvereeniging „Burgerplicht”.

Zitting tot het geven van inlichtingen aan hen, die voor 15 Febr. a.s. alsnog op de kiezerslijst geplaatst wenschen te worden ZATERDAG 11 en MAANDAG 13 Febr. in het Spaarbank-Gebouw, Oude Delft, 's avonds van 8—10 uur.

HET BESTUUR.

D. C. M. JANSSEN,
Oude Langendijk 9.

Bordeaux, Rijn- en Moezelwijnen,
Port, Madera, Sherry,

:: CHAMPAGNE ::

Specialiteit in Fijne Dessertlikeuren en
Whisky's.

Amstel

**BOCKBIER
PILSENER
MUNCHENER
LAGER**

Op fust met
bijlevering van
kraan of pomp.

op heele en halve flesschen.

A. H. F. POST, de Geer 50,
TELEPHOON N°. 70.

Ontbiedt

S. LOGCHER,

: CHOORSTRAAT 46, :

die betaalt den HOOGSTEN PRIJS voor
net gedragen Heerenkleeding.

DELFTSCHE

Limonade-Siropen

Sinaasappel- of Oranje-Limonade

75 cts. per flesch; 6 flesschen franco zending.

NIEUWE LANGENDIJK 50.

Aanbevelend, **W. DE HOOGH.**

E. DE GROOT,
hoek VOLDERSGRACHT 33,
geeft de HOOGSTE prijzen voor ge-
dragen kleederen. Sedert 1870 bekend
onder den naam van VOGELEI.

Abonneert U op het

Technisch
Studenten-Tijdschrift.

Prijs per jaargang / 4,—.

TECHNISCHE BOEKHANDEL EN DRUKKERIJ
J. WALTMAN JR.